

ФІНАНСУВАННЯ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ: ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Упродовж своєї історії український народ створив унікальні цінності духовної та матеріальної культури, які посіли належне місце в загальнолюдській спадщині. Розвиваючись в умовах бездержавності, прямих переслідувань і тиску, саме українська культура і мова стали головними чинниками консолідації української нації.

Проголошення незалежності України усунуло ідеологічний диктат.

Однак затяжна економічна криза значно зменшила обсяги державної підтримки культури, призвела до занепаду значної частини її інфраструктури, успадкованої від минулого. Впродовж останнього десятиліття культура в Україні не лише втратила відповідне місце серед пріоритетів державної політики, а й опинилася на периферії державних інтересів. Набула хронічного стану проблема неадекватного фінансового забезпечення галузі культури; суттєво зменшилися обсяги фінансування з місцевих бюджетів соціально-культурних установ; розрізнені культурні заходи так і не склали єдину програму послідовного культурного розвитку.

Досвід останніх років свідчить, що вирішення даних проблем можливе за наявності таких основних складових, як законодавча база, належне фінансування та формування цілісного інформаційно-культурного простору.

Головною є проблема реформування законодавчої бази у сфері культури. Адже базовим законодавчим актом, який нині регулює правовідносини у сфері культури, є «Основи законодавства України про культуру», що ухвалений у 1992 р. Цей акт значною мірою має декларативний характер та не забезпечує інших способів підтримки, ніж пряме бюджетне фінансування. Формування нового базового закону «Про

культуру», над яким працюють органи виконавчої влади, має по-новому окреслити об'єкт культурної політики, зокрема, всю сферу культури: державну і недержавну, комерційну і неприбуткову, враховуючи специфіку кожного із секторів; передбачивши не лише бюджетне утримання культурних закладів, а й широкий спектр важелів підтримки культурних організацій усіх видів та форм власності, надання конкурсних грантів, заохочення інвестицій у вітчизняну культуру тощо.

Пріоритетним завданням державної політики в галузі культури є розробка і затвердження соціальних стандартів надання послуг населенню в сфері культури. Так, Верховна Рада України у Законі України «Про Концепцію державної політики в галузі культури на 2005–2007 роки» постановила рекомендувати Кабінету Міністрів України до 1 липня 2006 р. розробити і затвердити державні соціальні стандарти надання послуг населенню у сфері культури, що гарантуються державою, тобто перелік та обсяг послуг, порядок їх надання, показники виконання та якості послуг, а також методику визначення розміру фінансового забезпечення державних соціальних стандартів надання послуг населенню у сфері культури в розрахунку на особу. Це допоможе створенню такої державної політики в сфері культури, яка б відповідала світовим і європейським засадам сучасної культурної політики.

Актуальним є також питання щодо розробки механізму застосування коригуючих коефіцієнтів фінансових нормативів бюджетної забезпеченості видатків на культуру і мистецтво, які б ураховували історичні відмінності адміністративно-територіальних одиниць, наявну мережу культурних закладів та чисельність їх працівників.

За умови вирішення вищезгаданих питань фінансування галузі значною мірою стало б кращим. Аналіз фінансово-господарської діяльності доводить, що ситуація у цій сфері є доволі складною.

Статус працівника культури залишається низьким, рівень заробітної плати – найнижчим серед інших галузей народного господарства в Україні.

Гострою є проблема неповної зайнятості. Якщо аналізувати ситуацію в Тернопільській області, то на 1 жовтня 2005 р. у галузі серед 3824 працівників, зайнятих у сфері культури, в умовах неповної зайнятості працюють 1924 чоловіки, з яких на 0,75% ставки – 411 осіб, на 0,5% ставки – 1203 особи, на 0,25% ставки – 320 осіб [2]. Видатки бюджету м. Тернополя на культуру і мистецтво в 2004 р. становили лише 2,4% від сукупних видатків бюджету, що фактично дорівнювало 3374 грн. Виконання річних показників становило 97,2%, тобто галузь культури не була профінансована у повному обсязі. Видатки міського бюджету на культуру і мистецтво становили в розрахунку на одного мешканця 15,1 грн. [1, 117].

Підсумовуючи вищеподане, зазначимо, що необхідно створити цілісну законодавчу базу для «неприбуткового» сектора економіки України, в тому числі, передбачити податкові пільги для підприємств, організацій, спонсорів і меценатів, які вкладають кошти в розвиток культури і мистецтва. Також доцільно вирішити питання неповної зайнятості та підвищення заробітної плати працівників культури, що підняло б престиж цієї важливої для суспільного розвитку української держави професії. Необхідно пам'ятати, що розвиток галузі «культура» – це забезпечення умов для творчого розвитку особистості, підвищення культурного рівня та естетичного виховання громадян України.

Література

1. Фінансовий стан міст. 2004 р. / Асоціація міст України та громад. Асоціація фінансистів України. – К., 2005.
2. Матеріали звітності управління культури Тернопільської обласної державної адміністрації.